

Kongens nei

HANDLINGSREFERAT

Kongens Nei handler om de tre dramatiske døgnene i april 1940, hvor den norske kongen får et ufattelig ultimatum av den tyske krigsmakten: Overgivelse eller døden.

Med tyske fly og soldater i hælene tvinges kongefamilien på flukt. De bestemmer seg for å skille lag uten å vite om de noensinne vil se hverandre igjen. Kronprinsesse Märtha reiser med barna til Sverige, mens kong Haakon og kronprins Olav blir igjen i Norge for å fortsette kampen.

Etter tre døgns desperat flukt, fatter kong Haakon sin endelige beslutning. Han nekter å kapitulere selv om dette kan koste både ham selv, hans familie, og mange uskyldige nordmenn livet.

EGNETHET I SKOLEN, LÆREPLANREFERANSER

* **Klassetrinn: 8.-10. klasse og videregående**

"Kongens nei" har fått aldersgrense ni år. Medietilsynet begrunner dette med følgende: "Partier med intens og utrygg stemning samt enkelte dramatiske krigsbilder gjør at denne filmen får 9-årsgrense." Dette studieopplegget vektlegger i størst grad oppgaver egnet for ungdomsskole og videregående, ikke mellomtrinnet.

* **Relevante fag: Norsk, samfunnsfag, KRLE**

Det faglige arbeidet før og etter visningen av "Kongens nei" vil kunne bidra til å nå flere av lærerplanens kompetansemål. Her er eksempler:

NORSK

* Kompetansemål etter 7. og 10. årstrinn og på videregående innen hovedtemaene Muntlig kommunikasjon og Språk, litteratur og kultur

SAMFUNNSFAG

* Kompetansemål etter 7. og 10. årstrinn og på videregående innen hovedtemaene Historie, Geografi og Samfunnskunnskap.

KRISTENDOM, RELIGION, LIVSSYN OG ETIKK

* Kompetansemål etter 7. og 10. årstrinn innen hovedtemaet Filosofi og etikk.

Les mer på udir.no/Lareplaner

FILMINFORMASJON

Kongens nei omhandler 8., 9. og 10. april i 1940, de døgnene hvor Norge gikk fra å være et fritt land, til Tyskernes okkupasjon var et faktum. Det tyske militæret befester seg i en rekke norske byer, og voldsbruken tiltar raskt. I løpet av disse dagene må Kong Haakon og hans familie, sammen med en rådvill og vaklende regjering, flykte fra Oslo. Samtidig må de diplomatiske forbindelsene med Tyskland ivaretas tilstrekkelig til å kunne se på mulighetene for fredelige forhandling. I denne situasjonen demonstrerer Kong Haakon en standhaftighet og en prinsippfasthet – på vegne av demokratiet og Norge – som feier tyskernes krav og forventninger kraftig til side.

Kongens Nei er regissert av Erik Poppe (Tusen ganger god natt, deUsynlige, Hawaii Oslo, Schpaa). Erik er

Filmstudieark

Forfatter: Per Olav Heimstad

Klassetrinn: [8. - 9. trinn, 10. trinn, Videregående]

Fag: Historie, Samfunnsfag, Norsk

Tema: Filosofi og etikk, Historie, Konflikt/krig og menneskerettigheter, Oppvekst/familie, Politikk og samfunn

Fakta

Originaltittel: Kongens nei

Regi: Erik Poppe

Roller: Jesper Christensen, Anders Baasmo Christiansen, Tuva Novotny, Sofie Falkgård, Ingrid Ross Raftemo, Magnus Kjetilsson Dobbe, Lage Kongsrud, Karl Markovics, Katharina Schüttler, Ketil Høegh, Gerald Pettersen, Jan Frostad, Arthur Hakalahti, Hans Jacob Sand, Erik Hivju, Rolf Kristian Larsen

Manus: Harald Rosenløw Eeg, Jan Trygve Røyneland

Genre: Drama / Krigsfilm

Nasjonalitet: Norge

Språk: dansk/norsk

Produsent: Stein Kvæ, Finn Gjerdrum

Produksjonsselskap: Paradox Film 1 AS

Lengde: 2 t. 13 min.

Distribusjon: Nordisk Film Distribusjon

Produksjonsår: 2016

Aldersgrense: 9 år

Filmplakat:

en av Norges mest rutinerte og prisede filmregissører. Han er opprinnelig fotograf og har høstet stor anerkjennelse for sine spillefilmer både blant publikum og kritikere, nasjonalt og internasjonalt. Han er tildelt en rekke internasjonale filmpriser.

Kong Haakon og kronprins Olav spilles av Jesper Christensen og Anders Baasmo Christiansen.

Filmens manus er basert på boka "Kongens nei – 10. april 1940", skrevet av Alf R. Jacobsen. (Vega forlag.)

Se filmens trailer her: filmweb.no/trailere/article1281828.ece

OPPGAVESAMLING

Opgavene under kommer ikke i en bestemt rekkefølge. Disse kan ulike faglærere og elever selv velge blant for å rette fagutbyttet dit man ønsker. Merk: Det er ikke tenkt at det skal jobbes med samtlige oppgaver.

Hver enkelt lærer må gjerne, med utgangspunkt i egen elevmasse, vurdere (og eventuelt korrigere) de ulike oppgavers vanskelighetsnivå og formuleringer. Velg også selv om besvarelsene skal skje skriftlig eller muntlig, og hvorvidt elevene skal jobbe individuelt eller i grupper. Mange av oppgavene passer også godt til klassediskusjon.

Flere av spørsmålene/oppgavene kan nødvendigvis ikke besvares ut fra informasjon fra filmen alene. Å i tillegg gi elevene tilgang til internett og øvrige oppslagsverk vil være avgjørende. Langt fra alle spørsmål vil ha klare fasitsvar.

Noen av spørsmålene/oppgavene henspiller på mindre fremtredende – men viktige – elementer i handlingen. Det bør derfor ikke være for stor avstand i tid mellom forarbeid, visning og etterarbeid. Vær også oppmerksom på at enkelte oppgaver vil røpe elementer fra filmens slutt (spoilere). Disse kan man, for filmopplevelsens skyld, vurdere å tilbakeholde til etter at visningen er over.

A: KARAKTERENE

- 1) Beskriv Kong Haakon, slik du opplever han i denne filmen. Hvilke av hans personlige egenskaper synes du gjør han best egnet til å være konge? Begrunn svaret ditt.
- 2) Tenk deg at du var journalist og skulle intervjuet Kong Haakon, etter at Den andre verdenskrig var over. Lag tre spørsmål du kunne ha tenkt deg å stille han.
- 3) Kronprins Olav er ofte kritisk til sin far og regjeringens avgjørelser. Hva synes du om hans holdninger til hvordan Norge forholder seg til tyskernes invasjon? Når er du enig med han og når er du uenig?
- 4) Vi ser den tyske diplomaten Kurt Bräuer motta direkte ordre fra Adolf Hitler. I sitt møte med Kong Haakon blir han kritisert for å ikke være bedre enn andre nazister, som ønsker å føre krig. Hva synes du om Bräuer, slik han blir fremstilt i filmen? Representerte han krig eller fred?
- 5) Velg en av karakterene fra listen under. Skriv en kort tekst (dikt, dagboknotat, leserinnlegg el.a.) hvor du får frem hvilke tanker du tror denne personen hadde i løpet av døgnene 8.-10. april 1940.

- Statsminister Johan Nygaardsvold
- Stortingspresident Carl J. Hambro
- Utenriksminister Halvdan Koht
- Den menige soldaten Fredrik Seeberg (som fortsatt er i live)
- Kurt Bräuers kone, Anneliese

- Kronprinsesse Märtha

B: NORGE OG DEN ANDRE VERDENSKRIG

- 1) Lag en tidslinje hvor dere plasserer de viktigste hendelsene fra filmen.
- 2) Tyskernes angrep på Norge i april 1940 kalles Operasjon Weserübung. Bruk internett og finn mer stoff om dette.
- 3) Den norske politikeren Vidkun Quisling spilte en viktig rolle i å bistå tyskerne med å overvinne Norge. Bruk internett og finn mer stoff om Quisling og hans politiske parti Nasjonal Samling.
- 4) Som vi hører i filmen holdt Vidkun Quisling en radiotale den 9. april 1940, hvor han insisterte på å være Norges nye statsminister. Talen beskrives som verdenshistoriens eneste forsøk på å gjøre statskupp via radio. Denne talen kan leses og høres her: https://no.wikipedia.org/wiki/Vidkun_Quislings_radiotale_9_april_1940. Sett dere inn i talen i fellesskap, og kommenter hva dere tror var grunnen til at Quisling i så stor grad favoriserte Tyskland fremfor England.
- 5) I Tyskland ble invasjonen mot Norge bl.a. begrunnet med at man måtte forhindre at Norge ble invadert av England. Hvilke argumentasjon tror du la bak denne forklaringen?
- 6) Bruk internett og finn mer stoff om Oscarsborg festning og senkningen av det tyske krigsskipet Blücher.
- 7) Hva får vi vite i filmen om tyskernes interesse av å okkupere Norge? Hva var det som gjorde Norge til et gunstig land å kontrollere?
- 8) "Kongens nei" er blitt sett av svært mange mennesker på kino. "Max Manus" (2008), som også omhandler Den andre verdenskrig, er en av vår tids største kinosuksesser. Hvorfor tror du at fortellinger fra Den andre verdenskrig fortsatt får så mye oppmerksomhet her til lands, lenge etter at krigen er over?

C: DET POLITISKE SYSTEMET I NORGE

- 1) Makten i Norge er fordelt mellom en lovgivende, dømmende og utøvende statsmakt (de tre statsmaktene). Finn mer stoff om dette. I hvor stor grad har kongen vår makt?
- 2) I filmen sies det at kongehuset kun har en representativ makt. Hva vil dette si? Hvilken reell makt har monarkiet i Norge i dag?
- 3) Hva er forskjellen på den norske regjering og Stortinget?
- 4) I filmen refereres det til Carl J. Hambro som "president". Dette er ikke den samme tittelen som den for eksempel USAs statsleder har. Hambro var "stortingspresident". Hva innebærer denne politiske tittelen?
- 5) Kong Haakon og utenriksminister Hambro innvilger ikke Statsminister Nygaardsvolds søknad om avskjed. Hvorfor ikke?
- 6) I sitt møte med den tyske diplomaten Kurt Bräuer, understreker Kong Haakon at Norge er et demokrati, og at landets skjebne ikke kan avgjøres med en annen stat under fire øyne. Hva mener han med dette?

D: MONARKIET

- 1) I filmens oppstart refereres det til året 1905, og at Haakon (født som den danske prinsen Christian Frederik Carl Georg Valdemar Axel) ble utvalgt som Norges konge. Bruk internett og finn ut mer om hva som skjedde i 1905, og om hvordan og hvorfor Norge da trengte egen konge.
- 2) Hvem er konge i Norge i dag? Hva får vi vite om han i "Kongens nei"?
- 3) Hva forteller filmen oss om Kong Haakon og Norges relasjon til Danmark i 1940?
- 4) Hva er Skaugum, og hvor ligger det?
- 5) Hva er en kronprins? Hvem er kronprins i Norge i dag?
- 6) En annen, nyere film som omhandler den norske kongerekken er "Birkebeinerne". Se den gjerne.

Studieopplegg til denne finnes her: filmweb.no/skolekino/incoming/article1264769.ece

7) Hvor mye politisk makt har kongene i Norge hatt de siste 110 årene? Hvilke arbeidsoppgaver har kongen vår i dag?

8) Hvorfor var det så viktig at kongen, kronprinsen og prinsen måtte skille lag den 9. april 1940?

E: KREATIVE AKTIVITETER

Under ser dere en oversikt over ulike scener fra filmen. Les over disse, og gjør én eller begge av følgende to oppgaver:

a) Velg en scene og gjenfortell situasjonen og stemningen som et dikt. (Om du skriver i jeg-form, kan du gi fortellerstemmen til hvilken som helst av karakterene i scenen.)

b) Lag en tegning eller et maleri av en av scenene. Gi den en tittel som fremhever scenens budskap.

Scener:

- Når Kong Haakon leker gjemsel med barnebarna.

- Når det norske forsvar ved Oscarsborg festning bomber det tyske krigsskipet Blücher.

- Når Kong Haakon og kronprins Olav, sammen med mange flere, må løpe inn i skogen i Elverum for å søke dekning fra tysk bombeflyangrep.

- Når Kurt Bräuer og Kong Haakon møtes for å diskutere Norges overgivelse til Tyskland.

- Når Kong Haakon møter igjen sitt barnebarn Harald etter at krigen er over.

F: DIVERSE

1) Denne filmen er basert på boka "Kongens nei – 10. april 1940", skrevet av Alf R. Jacobsen (Vega forlag.) Har filmen gjort deg interessert i å lese denne boka, så hør med ditt lokale bibliotek!

2) Finn et kart over Norge. Plasser så mange av filmens geografiske henvisninger som mulig på dette kartet.

3) Hva er en "våpenhvile"?

4) Hva vil det si å få "audiens"?

5) Hva vil det si å "abdisere"?

6) Hva vil det i krigssammenheng bety at man "mobiliserer"?

7) Hva innebærer det å være en "diplomat"?

8) Kong Haakons motto er "Alt for Norge". Skriv et dikt med denne tittelen.

9) Avisa Østlendingen har skrevet en sak om Fredrik Seeberg, den unge soldaten som ble hardt skadd i skuddveksling med tyskerne. Seeberg lever fortsatt i dag. Les gjerne denne avissaken her:

<http://www.ostlendingen.no/kongens-nei/kultur/elverum/lungene-hang-utenpa-kroppen/ff/5-69-302403>.

(Nederst i teksten kan du se en interaktiv tidslinje som kan være svært nyttig i arbeidet med dette filmstudiearket.)

10) Skriv en tekst om hvordan du tror Norge ville ha vært i dag, om Kong Haakon og regjeringen hadde akseptert Tysklands krav om politisk og militært overgivelse.

G: GENERELLE FILMSTUDIESPØRSMÅL

- 1) Hvor bra syntes du filmen var? Hva likte du best og hva likte du dårligst?
- 2) Hvor godt synes du denne filmen passet for klassen din? Begrunn svaret ditt.
- 3) Hvilke ulike følelser ga filmopplevelsen deg? Gjorde noen av scenene i filmen deg trist? Ble du noen gang glad i løpet av handlingen? Flau? Sint? Hva fikk deg til å le eller gråte? Gjorde noe deg frustrert? Reagerte andre i klassen på samme måte som deg? Snakk sammen i klassen.
- 4) Hvorfor tror du de som har laget denne filmen hadde lyst til å fortelle akkurat denne historien?
- 5) Skriv en anmeldelse av filmen. Fortell om hva du likte og hva du ikke likte. Hvem passer denne filmen best for? Begrunn synspunktene dine.

Send gjerne respons på dette filmstudiearket til mail@pohphoto.com. Takk!
av Per Olav Heimstad

Per Olav Heimstad (f. 1973) er adjunkt og har undervist i ungdomsskolen siden 1999. Han driver også enmannsfirmat POhphoto (pohphoto.com) hvor han bl.a. jobber som fotograf, film-/musikkmelder, tegneserietegner, forfatter og statist/smårolleskuespiller. Han bor i Åsgårdstrand sammen med kone, to sønner og mange filmteoribøker.

Norsk Filminstitutt

Adresse Oslo: Dronningens gate 16 0152 Oslo, +47 22 47 45 00
Adresse Bergen: Media City Bergen, Lars Hilles gate 30, 5008 Bergen